

Tisková zpráva

Česká veřejnost o stávkách za klima – říjen 2019

- ⊙ Většina dotázaných o stávkách za klima slyšela (71 %), ale z nich pouze přibližně desetina (12 %) ví dobře, čeho se tyto stávky týkají, necelé dvě pětiny (39 %) to ví zhruba a pětina (20 %) to neví vůbec.
- ⊙ Česká veřejnost je v otázce podpory stávek za klima rozdělená, když srovnatelný podíl dotázaných tyto stávky podporuje (42 %) i nepodporuje (43 %).
- ⊙ Téměř devět desetin (87 %) dotázaných si myslí, že je důležité, aby se mladí lidé zajímali o problematiku životního prostředí a změn klimatu, opačný názor zastává pouze necelá desetina (9 %) dotázaných.
- ⊙ Většina (71 %) dotázaných nesouhlasí s tím, že stávkovat za klima je natolik důležité, aby kvůli tomu mladí lidé vynechávali školní vyučování, naopak více než pětina (22 %) považuje stávky za natolik důležité, že s nimi souhlasí i na úkor školního vyučování.
- ⊙ K „úspěšnosti“ stávek za klima je česká veřejnost poměrně skeptická, neboť většina se domnívá, že mladí lidé těmito stávkami „mohou změnit jen málo“ (38 %) nebo „nemohou změnit nic“ (25 %). Pozitivnější mínění v tomto ohledu vyjádřila necelá třetina dotázaných (8 % „mohou změnit velmi hodně“ a 22 % „docela hodně“).

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; E-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

V říjnovém šetření CVVM SOÚ AV ČR položilo všem dotázaným několik otázek týkajících se jejich názoru na stávky za klima, tzv. Fridays for Future, což je zároveň i název hnutí, pod jehož hlavičkou tyto protesty probíhají. Jedná se o mezinárodní hnutí žáků a studentů, kteří se rozhodli místo páteční školní výuky účastnit se demonstrací, kterými vyzývají politiky, aby učinili rázná opatření proti globálnímu oteplování a dalším změnám klimatu. V rámci výzkumu jsme zjišťovali názor dotázaných na tyto stávky, zdali vědí, čeho se týkají, zda je podporují, jestli si myslí, že je správné, aby mladí lidé stávkovali místo školního vyučování, nebo jaký mají názor na úspěšnost těchto stávek za klima.

Zakladatelkou či iniciátorkou těchto stávek je mladá švédská aktivistka Greta Thunbergová, která začala během srpna 2018 sedět před švédským parlamentem s cedulí, kde měla napsáno „Skolstrejk för klimatet“ neboli „Školní stávka pro klima“¹. Protesty se následně rozšířily a konají se po celém světě. První organizovaná celosvětová stávka proběhla 15. března 2019 a zúčastnilo se jí 2,2 milionu lidí včetně studentů z České republiky². Další celosvětová stávka, které se mimo žáků a studentů účastnili lidé všech věkových kategorií a profesních skupin, se konala 20. září 2019 ve 150 zemích světa, a dle odhadů se jí zúčastnily 4 miliony lidí³.

V České republice se o tomto tématu příliš nemluví, a pokud ano, tak pouze v době konání protestů. V rámci výzkumu nás proto zajímalo, zda čeští občané tyto stávky zaznamenali, zda o nich slyšeli⁴. Jak můžeme vidět z grafu 1, většina (71 %) dotázaných o stávkách za klima slyšela, nicméně ne všichni z nich vědí, čeho se tyto stávky týkají. Konkrétně

¹ <https://www.theguardian.com/science/2018/sep/01/swedish-15-year-old-cutting-class-to-fight-the-climate-crisis>

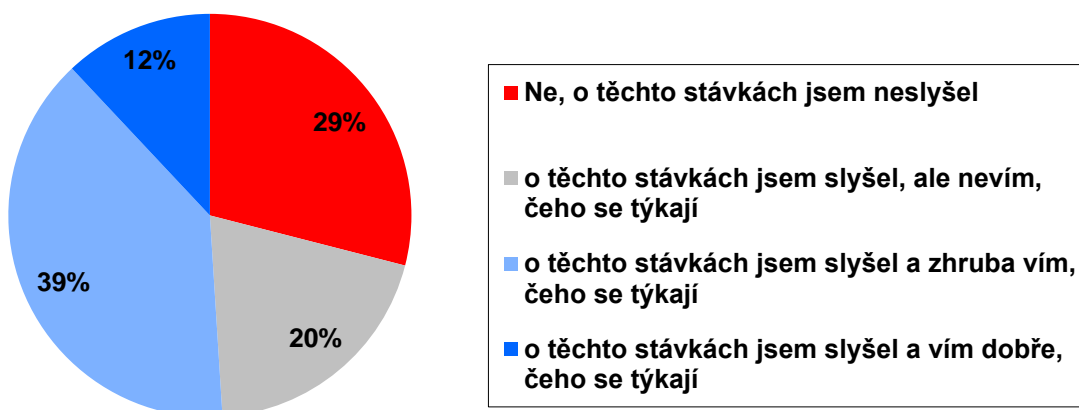
² <https://www.fridaysforfuture.org/events/list>

³ <https://www.respekt.cz/galerie/cesko-se-pripojilo-k-celosvetove-stavce-za-klima>

⁴ Znění otázky: „Slyšel jste o stávkách za klima, tzv. Fridays for future, jejichž účastníci žádají, aby politici učinili rázná opatření proti dalším změnám klimatu? Ne, o těchto stávkách jste neslyšel; o těchto stávkách jste slyšel, ale nevíte, čeho se týkají; o těchto stávkách jste slyšel a zhruba víte, čeho se týkají; o těchto stávkách jste slyšel a víte dobře, čeho se týkají.“

pouze přibližně desetina (12 %) dotázaných deklarovala, že ví dobře, čeho se stávky za klima týkají, necelé dvě pětiny (39 %) uvedly, že to ví zhruba a pětina (20 %) dotázaných uvedla, že ačkoliv o stávkách za klima slyšela, tak neví, čeho se týkají. Na druhé straně téměř tři desetiny (29 %) dotázaných o stávkách za klima vůbec neslyšely.

Graf 1: Slyšel o stávkách za klima? (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 10. 2019, 1021 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

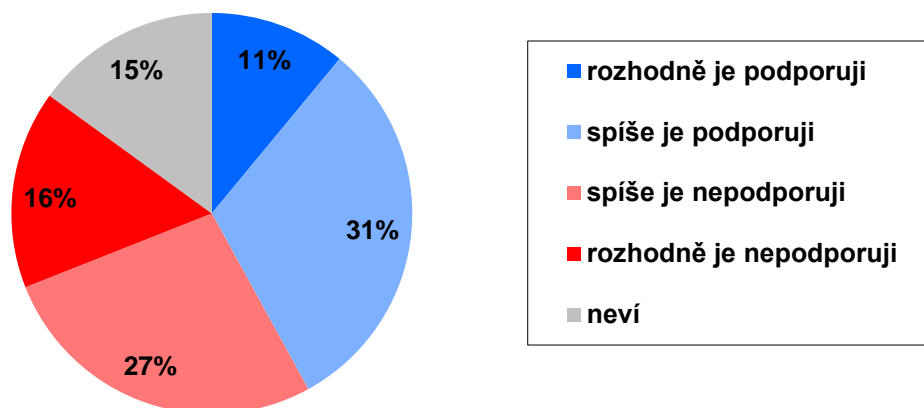
Z hlediska sociodemografických a dalších charakteristik o stávkách za klima častěji neslyšeli lidé se základním vzděláním, respondenti hodnotící životní úroveň své domácnosti jako špatnou a obyvatelé Karlovarského, Ústeckého a Královéhradeckého kraje. Naopak vysokoškolsky vzdělaní, lidé s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, příslušníci pravice, z hlediska profese studenti, vyšší odborní pracovníci a vedoucí řídicí pracovníci, a ti, kdo používají internet, o stávkách za klima slyšeli častěji, a vědí dobře, čeho se tyto stávky týkají.

Dále jsme zjišťovali, jaký mají čeští občané názor na tyto stávky za klima, zdali je podporují či nepodporují⁵. Jak se ukázalo (viz graf 2), česká veřejnost je v této otázce rozdělená na dva tábory, neboť srovnatelný podíl dotázaných vyjádřil podporu i nepodporu těmto akcím. Konkrétně přibližně dvě pětiny (42 %) dotázaných podporují stávky za klima, z toho 11 % je „rozhodně podporuje“ a 31 % „spíše podporuje“. Jiné přibližně dvě pětiny (43 %) naopak tyto stávky nepodporují, v tom 27 % je nepodporuje spíše a 16 % rozhodně. Zbývající přibližně sedmina (15 %) dotázaných se k této otázce dokázala vyjádřit a zvolila variantu „nevím“.

Detailní analýza ukázala na rozdíly v podpoře či nepodpoře stávek za klima z hlediska sociodemografických a dalších charakteristik. Konkrétně podpora těchto stávek se zvyšuje s rostoucím povědomím o tom, čeho se tyto stávky týkají a je rovněž vyšší u lidí do 29 let, vysokoškolsky vzdělaných, studentů a lidí v domácnosti či na rodičovské dovolené, těch, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako dobrou či „ani dobrou, ani špatnou“, respondentů používajících internet a z hlediska politické orientace lidí hlásících se k pravému středu či pravici. Naopak lidé starší 45 let, dotázaní se středním vzděláním s i bez maturity, důchodci, provozní pracovníci ve službách a obchodu, ti, kdo nepoužívají internet a příslušníci levého středu a levice častěji stávky za klima nepodporují.

⁵ Znění otázky: „Jaký je Váš názor na tyto stávky za klima? Podporujete, nebo nepodporujete tyto akce? Rozhodně je podporujete, spíše je podporujete, spíše je nepodporujete, rozhodně je nepodporujete?“

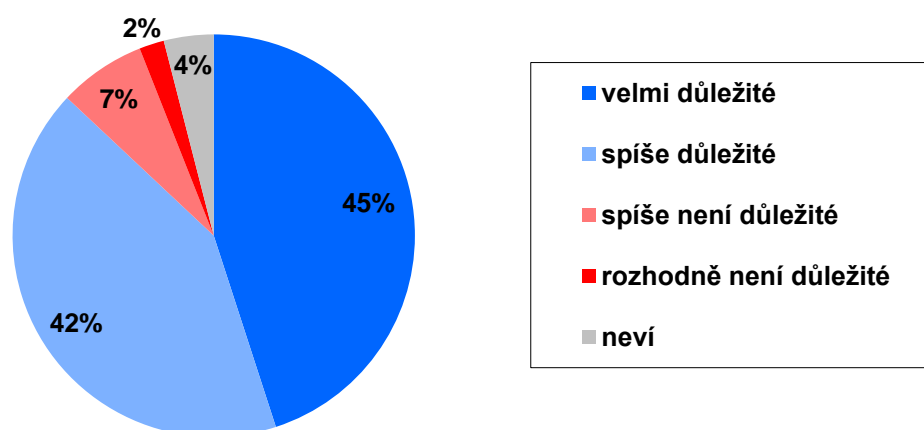
Graf 2: Podporujete, či nepodporujete stávky za klima? (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 10. 2019, 1021 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další otázka se týkala toho, zdali si česká veřejnost myslí, že je důležité, nebo naopak nedůležité, aby se mladí lidé zajímali o problematiku životního prostředí a změn klimatu⁶. Dle grafu 3 má v této otázce naopak česká veřejnost jasno, když téměř devět desetin (87 %) dotázaných považuje za důležité, aby se mladí lidé o problematiku životního prostředí a změn klimatu zajímali, přičemž dokonce téměř polovina (45 %) to považuje za „velmi důležité“ a 42 % za „spíše důležité“. Pouze necelá desetina (9 %) dotázaných si naopak myslí, že není důležité, aby se mladí lidé o tuto problematiku zajímali (podle 7 % to „spíše není důležité“ a podle 2 % to „rozhodně není důležité“). Necelá dvacetina (4 %) dotázaných v této otázce nemá názor a odpověděla variantou „nevím“.

Graf 3: Důležitost zájmu mladých lidí o problematiku životního prostředí a změn klimatu (%)

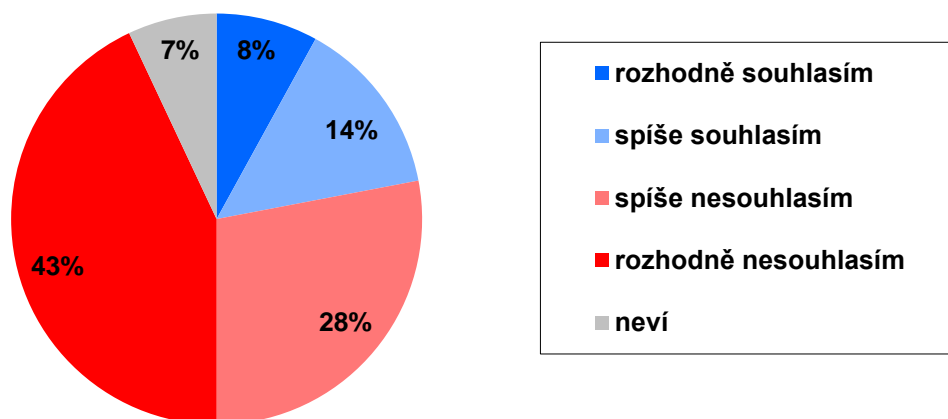
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 10. 2019, 1021 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

⁶ Znění otázky: „Myslíte si, že je důležité, nebo nedůležité, aby se mladí lidé zajímali o problematiku životního prostředí a změn klimatu? Je to velmi důležité, je to spíše důležité, spíše to není důležité, rozhodně to není důležité.“

Jelikož naprostá většina dotázaných připsala důležitost této problematice, detailní analýza ukázala na rozdíly především mezi variantami míry důležitosti, tedy mezi „rozhodně důležité“ a „spíše důležité“. Větší důležitost tomu, aby se mladí lidé zajímali o problematiku životního prostředí a změn klimatu, tedy variantu „velmi důležité“ uváděli častěji ženy, lidé se středním vzděláním s maturitou či vysokoškolsky vzdělaní, dotázaní hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou či „ani dobrou, ani špatnou“, ti, kdo používají internet, lidé, kteří přesně vědí, čeho se stávky za klima týkají a rovněž i ti, kteří tyto stávky podporují. Menší důležitost zájmu mladých lidí o problematiku životního prostředí a změn klimatu, tedy variantu „spíše důležité“ přikládají muži, dotázaní se základním či středním vzděláním bez maturity či vyučení, ti, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako špatnou, lidé, kteří o stávkách za klima slyšeli, ale nevědí, čeho se týkají a i ti, kteří tyto stávky nepodporují.

V rámci výzkumu nás také zajímalo, jestli respondenti souhlasí, či nesouhlasí s tím, že stávkovat za klima je natolik důležité, aby kvůli tomu mladí lidé vynechávali školní vyučování⁷. I v této otázce je názor české veřejnosti zřejmý (viz graf 4), neboť naprostá většina (71 %) dotázaných nesouhlasí s tím, že stávkovat za klima je natolik důležité, aby kvůli tomu mladí lidé vynechávali školní vyučování (43 % „rozhodně nesouhlasí“, 28 % „spíše nesouhlasí“). Více než pětina (22 %) naopak stávkám za klima přikládá takovou důležitost, že souhlasí s tím, že tyto stávky probíhají místo školního vyučování (8 % „rozhodně souhlasí“, 14 % „spíše souhlasí“). Necelá desetina (7 %) dotázaných se uchýlila k neutrální odpovědi „nevím“.

Graf 4: (Ne)souhlas se stávkami za klima místo školní výuky (%)

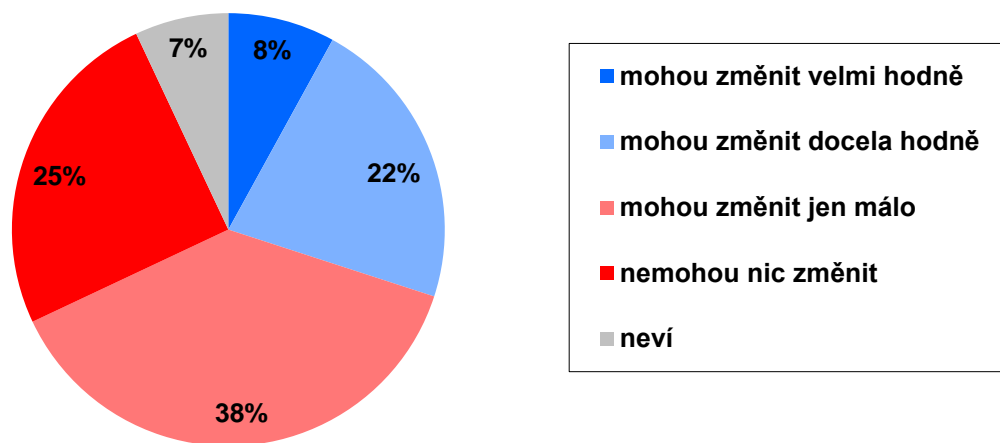
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 10. 2019, 1021 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Názor, zda jsou stávky za klima natolik důležité, aby kvůli nim mladí lidé vynechávali školní vyučování, se liší dle sociodemografických a dalších charakteristik dotázaných. S tímto názorem častěji souhlasí mladí do 29 let, studenti, lidé, kteří vědí, čeho se stávky za klima týkají a kteří je podporují, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, respondenti používající internet a ti, kteří si myslí, že je důležité, aby se mladí lidé zajímali o problematiku životního prostředí a změn klimatu. Opačný, nesouhlasný názor, vyjádřili častěji lidé starší 45 let, důchodci, manuální a nekvalifikovaní pracovníci, lidé, kteří nepoužívají internet, nepodporují stávky za klima a nepovažují za důležité, aby se mladí lidé zajímali o tuto problematiku. U této otázky častěji nevěděli nezaměstnaní, lidé se špatnou životní úrovní vlastní domácnosti a ti, kteří o stávkách za klima neslyšeli.

⁷ Znění otázky: „Souhlasíte, nebo nesouhlasíte s tím, že stávkovat za klima je natolik důležité, aby kvůli tomu mladí lidé vynechávali školní vyučování? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte.“

Poslední otázka se týkala toho, jestli si dotázaní myslí, že účastí na těchto stávkách za klima mohou mladí lidé něco změnit v přístupu politiků ke klimatickým změnám⁸. Z odpovědí v grafu 5 vidíme, že česká veřejnost je k „úspěšnosti“ těchto stávek za klima poměrně skeptická, neboť necelé dvě pětiny (38 %) dotázaných se domnívají, že mladí lidé těmito stávkami „mohou změnit jen málo“ a další čtvrtina (25 %) že „nemohou změnit nic“. Pozitivnější mínění v tomto ohledu vyjádřila necelá třetina (30 %) dotázaných, z nichž 8 % si myslí, že mladí těmito stávkami „mohou změnit velmi hodně“ a 22 % že mohou změnit „docela hodně“. K této otázce nevyjádřila svůj názor necelá desetina (7 %) dotázaných.

Graf 5: Mohou mladí lidé účastí na stávkách za klima něco změnit? (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 10. 2019, 1021 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Detailnější analýza opět ukázala na rozdíly v názorech respondentů na „úspěšnost“ a vliv těchto stávek za klima. Výrazně pozitivnější mínění o jejich dopadu mají mladí do 29 let, studenti, pravicově orientovaní, lidé, kteří vědí, čeho se stávky za klima týkají, vyjadřují těmto stávkám podporu, a považují za důležité, aby se mladí lidé o problematiku životního prostředí a změn klimatu zajímali a účastnili se těchto stávek i místo školního vyučování. Naopak negativní názor na „úspěšnost“ těchto stávek, tedy variantu „nemohou nic změnit“ zvolili častěji lidé starší 60 let, důchodci, podnikatelé, ti, kdo nepoužívají internet, dotázaní, kteří tyto stávky za klima nepodporují a nesouhlasí, aby kvůli nim mladí lidé vynechávali školní vyučování, a rovněž ti, kdo nepovažují za důležité, aby se mladí lidé zajímali o problematiku životního prostředí a změn klimatu.

⁸ Znění otázky: „Myslíte si, že účastí na těchto stávkách za klima mohou mladí lidé něco změnit v přístupu politiků ke klimatickým změnám? Mohou změnit velmi hodně, mohou změnit docela hodně, mohou změnit jen málo, nemohou nic změnit.“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-10</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. – 20. 10. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1021</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>177</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OE.55, OE.56, OE.57, OE.58, OE.59</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>oe191119</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. listopadu 2019</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy“.]